

Halland – Sveriges grönaste tillväxtregion

Program som omfattar
Vatten i Halland
Fastställt av distriktsstyrelsen
2020-12-10

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

SVERIGES GRÖNASTE TILLVÄXTREGION – delprogram vatten

Foto: Jerry Engström, Getinge

Inledning

Tillgång till rikligt med vatten har varit en självklarhet för de flesta i Sverige. På senare tid har detta förändrats och nästan varje sommar informeras hallänningarna om vattenbrist. Vi vill ta tillvara på kraften i mötet mellan det offentliga, markägare, intressenter och forskningen. Det finns ingen motsättning i att ha rena vattendrag och rent vatten i våra kranar och samtidigt ha ett livskraftigt näringsliv och en hälsosam livsstil.

I delprogrammet om vatten går vi vidare med levande och friska vattendrag och den långsiktiga tillgången av dricksvatten.

Sverige står sig väl i arbetet mot ett klimatsmart jord- och skogsbruk. I Halland finns det gott om exempel där näringen och forskningen samarbetar för mer kunskap och framtida lösningar. Privata intressenter och företag, SLU, Högskolan i Halmstad, Hushållningssällskapet, Vattenråd, med flera, samarbetar i en rad projekt. "Greppa Näringen" kommer också med en ny vägledning där arbetet bygger på ett riskbaserat arbetssätt. Det finns 20 LEVA-projekt runt om i landet varav 3 i Halland, dessa fyller ett hålrum som bollplank och rådgivning för att stimulera vidare åtgärder utifrån lokala förutsättningar. Detta för att minska näringsläckage till sjöar, vattendrag och kust och därigenom bidra till en hållbar

livsmedelskedja med lönsamma företag och säkra tillgången till rent dricksvatten.

Rent vatten till rätt ändamål – en avloppsomställning behövs

Svinnet av rent dricksvatten till följd av den dagliga vattenförbrukningen i hushållen utgör än idag en av våra stora utmaningar.

Ett annat område som orsakar stort svinn av rent vatten är de kommunala VA-näten. Läckage- på kommunala vatten och avloppsledningar orsakar en inte allt för oansenlig förlust. Det är därför viktigt att de kommunala VA-kollektiven framgent ställer höga krav på ledningsnät och åtgärdande av läckage.

Kommuner måste också skapa incitament för att spara vatten. I samband med bygglov uppmuntra med till exempel reducerade avgifter och/eller bidrag för vattensnåla toaletter och kranar är ett sätt för det offentliga att stödja utvecklingen i positiv riktning.

Det räcker dock inte att bara vara sparsam med vattnet. Vi måste samtidigt fokusera på effektiva lösningar för vattenrening.

Tillståndsmyndigheternas dragning mot att endast bevilja tillstånd för beprövad teknik gör det svårt för nya reningsinnovationer att bli prövade. Fokus bör istället vara att utmana vedertagna principer, för att därigenom finna nya lösningar. Inte minst gäller detta mindre anläggningar och enstaka hushåll. Därför är det av vikt att också tillåta mindre reningsanläggningar där fastighetsägare lokalt tar ansvar för omhändertagandet av avloppsvatten.

Parallellt med en avloppsomställning måste även dagvattenhantering diskuteras och lösas. Båda dessa områden har stor påverkan på reningssystem och volymhantering. Den ökade andelen hårdgjorda ytor i tätorter och vid till exempel handels- och industriområden, skapar nya utmaningar för dagvattenhanteringen. Att använda vattnet två gånger, kan vara en väg framåt. För att hitta klimatsmarta och utvecklande möjligheter krävs många olika tekniska lösningar. Därför är det viktigt att samhället tillåter och bejaktar både små och stora lösningar. Det kan vara att i bostadsområden ta hand om regnvatten i tunnor och lokalt anlagda dammar som sedan kan användas att bevattna med. Dessutom frestar det inte på den redan stora kostsamma infrastrukturen för vatten och avlopp, VA. Detta kallas för lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD.

Ett exempel där klimatförändringarna kraftigt påverkat dagvattenhanteringen är E6 genom Halland. En starkt trafikerad väg med ett antal dammar som fördröjningsmagasin längs med sträckningen. Ansvar för dammarna och dess underhåll är otydligt. Vi vet idag att på många håll är dammarna otillräckliga för den ökande och plötsliga nederbörden. Avrinningen från dem gör att vattennivån i angränsande diken och kanaler höjts, vilket fått till följd att dräneringar inte fungerar som de ska. Föroreningar i form av däck- och vägslitage, oljerester, med mera ansamlas i dammarna men det finns ingen plan för hur detta ska omhändertas. Inte sällan ligger anläggningar dessutom på privat mark, men är anlagda av staten i samband med vägbyggnationen.

Kunskap om vattenrening och dammar finns nära till hands i Halland, Hallands Hushållningssällskap och Högskolan i Halmstad forskar och utvecklar nya

metoder för en effektiv dagvattenhantering. Regionens fokus kan med fördel riktas mot dessa organisationer så att Region Halland blir en part att räkna med i utvecklingsfrågor kring avlopp och dagvattenhantering. Halland behöver tillväxt inom forskning och utveckling på detta område och regionen kan vara en viktig del i detta.

Lokala lösningar skapar också kunskap och engagemang för vattnet och dess användbarhet. Sårbarheten minskar också med mindre lokala lösningar som komplement till de nödvändiga storskaliga reningsanläggningarna.

Centerpartiet i Halland vill att ...

- ✿ Region och kommuner går före och bygger vattensnålt och i sitt upphandlingsförfarande premierar ny innovativ teknik.
- ✿ Region Halland för en dialog med länsstyrelse och kommuner kring att tillsynsmyndigheter ska kunna ges större utrymme att bevilja tillstånd, där nya tekniska lösningar ses kunna gynna målet.
- ✿ I planprocesser tydliggöra behovet av innovativa lösningar för lokalt omhändertagande av dagvatten.
- ✿ Lagstiftningen också tydliggörs så att dagvatten finns med tidigt i planprocesserna
- ✿ Region Halland för en aktiv dialog med lokala forskningsmiljöer hos Hushållningssällskapet och Högskolan i Halmstad. Region Halland ska aktivt också stötta och utveckla lokala forskningsmiljöer.
- ✿ Trafikverket ska ges ett tydligt uppdrag att se till så att dammar i anslutning till vägar fyller sin funktion, genom fördröjning, och att de renar vatten från föroreningar. I de fall anläggningar finns på annans mark ska detta ske med dialog.

Infrastruktur av våtmarker och dammar i landskapet

En klimatsmart nyckel är att hålla vattnet på rätt ställen i landskapet. Anläggandet av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet är viktigt för en hållbar tillgång på vatten och näring i jorden. Inte minst för den biologiska mångfalden är den här typen av åtgärder viktiga.

Våtmarker och dammar kan också med fördel läggas i skogslandskapet. Då hamnar vi ofta högt upp i avrinningsområdet och skapar på så sätt förutsättningarna för grundvattenbildning. Samtidigt minskas hastigheten på vattnet, vilket bidrar till minskad erosion och ökade möjligheter för jordpartiklar att sedimentera på vägen mot havet.

Lantbruksföretag är generellt också intresserade av att anlägga våtmarker och dammar som vattenutjämningsmagasin, för att stoppa utflödet av näring och slam och samtidigt bidra till biologisk mångfald. Samtidigt ger dammarna också möjlighet att säkra tillgången på vatten vid extra bevattningsbehov. Nya strandskydd och biotopskydd är dock hämmande för denna positiva utveckling.

Strandskyddet sätter starka begränsningar i vad som får göras inom 100 meter från strandlinjen och biotopskyddet upplevs många gånger som en oförutsägbar restriktion. För att undvika motsättningar i denna fråga och därmed öka antalet våtmarker och dammanläggningar krävs ett nytt förhållningssätt till hur biologisk mångfald gynnas och vilken effekt nuvarande strandskyddsregler verkligen har.

Utrivningen av gamla dammar i våra mindre vattendrag är också ett exempel på hur fel det kan bli när inte lokal hänsyn tas. Målet var att främja fiskvandring uppåt i vattensystemen. Vad som hänt är att vattendrag tidvis har för liten vattenföring vilket får till följd att fisk blir inestängda i uttorkade vattenfåror. Här är dammar som byggs på ett genomtänkt sätt både en källa för fördröjning och hushållning med vatten och en källa till ett jämnare vattenflöde.

Centerpartiet i Halland vill att ...

- ✿ Region Halland möjliggör för intressenter att nätverka så att vattenåtgärder i landskapet sker i dialog med berörda parter och därmed bidrar till ekonomiska och effektiva miljöåtgärder.
- ✿ Nyanlagda vattenanläggningar inte ska omgärdas av strandskydd eller biotopskydd.

Foto: Lisbeth Riberth, Guarp

Rent vatten och gott miljöarbete hand i hand med brukande av jord och skog

Långsiktig helhetssyn är avgörande när vi pratar om klimatsmarta lösningar för vattentillgång och en hållbar jord- och skogsbruksproduktion. En åtgärd kan annars lätt krocka med en annan. Det kan vara lagstiftning, biotopförändringar, orimliga ekonomiska kostnader eller att målet helt enkelt missas.

Det rådande generella sättet att placera ut gränser för vattenskyddsområden är ett exempel på hur det lätt kan bli fel och där målet inte helgar medlet. En grön kantzon på 15 meter intill vattendrag kan vara okej på ett ställe, men inte biologiskt eller kostnadseffektivt på ett annat. I dessa fall krävs lokal kunskap om det område där man behöver skydda vattentillgången. Olika

kompensatoriska lösningar på andra platser kan i vissa fall få större effekt för vattentillgången totalt, medan det inom vissa andra geografiska områden är helt avgörande med direkta kantzonsbegränsningar på den aktuella platsen. Det viktiga är att bedöma varje skyddsvärt vattenområde för sig och utifrån sina unika förutsättningar. Det är därmed av högsta vikt att istället bedöma och avväga vad som görs intill ett vattendrag och hur det påverkar tillgången av rent vatten, snarare än att använda ett generellt antal meters skyddszon som regel för varje vattendrag eller pumpstation i vattenskyddsområdet.

Det finns inte heller någon motsättning mellan jord- eller skogsbruk och rena vattendrag. Både lantbruket, skogen och miljön tjänar på att näringen stannar i landskapet. Där gör den nytta för både odling och djurhållning. Åtgärder som ger god effekt på vattenkvalitén utan att sänka produktionen för lantbruket, är de åtgärder som kommer att få bäst gehör och som det därmed finns störst incitament för att genomföra. Ett win-win-koncept.

Dessutom står jordbruk, skogsbruk och annan markanvändning för 23 procent av de klimatutsläpp som människan orsakar. Men naturens processer kan absorbera en tredjedel av de fossila utsläppen. Här spelar betande nötkreatur en viktig roll för det hållbara jordbrukets positiva inverkan på hela klimatsystemet.

Genom forskning vet vi att jordbruksmark, där gräs- och betesvall är återkommande i växtföljden, har stor betydelse för att skapa goda förhållanden för både livsmedelsproduktion och för markens vattenhållande förmåga. Det goda mikrolivet som skapas i en gräsvall renar vattnet från föroreningar. Det krävs dock ännu mer forskning kring dessa frågor. Syftet i forskningen ska då vara att förbättra våra jordar, samtidigt som vi minskar urlakning av näringsämnen som kan vara till skada för våra vattendrag.

Öppna landskap och rena vattendrag skapar förutsättningar för ökad turism. Turism med naturmiljöer är i uppåtgående. Halland har unika förutsättningar för att fylla det behovet med sitt varierande landskap. Tillgängliga, rena vattendrag där både bad och fritidsfiske kan utövas. Genom ökad turism, oavsett om den är inhemsk eller från andra länder, skapas engagemang och kunskap om vatten. Vi odlar därmed ett förtroende och kunskap för vattnet i landskapet. Detta gynnar målet om renare vattendrag och gör att Sverige kan uppnå EU:s vattendirektiv där syftet är "att vi ska ta hand om våra vattenresurser så att kommande generationer ska få tillgång till vatten av bra kvalitet i tillräcklig mängd".

Centerpartiet i Halland vill att ...

- ☿ Centerpartiet medverkar till att modernisera Miljöbalken och Plan och Bygglagen så att goda initiativ, som gynnar ett hållbart brukande av resurser, kan förverkligas.
- ☿ Region Halland för en dialog med länsstyrelsen så att tillsynsmyndigheter ges större utrymme att ge lättnader/undantag där lösningar och tekniker ses gynna målet. Målet och nyttan ska vara i fokus. Där lagstiftning krockar ska nyttan ges företräde.
- ☿ Region Halland stöttar och bidrar till utveckling av lokala forskningsmiljöer.
- ☿ Vid inrättande av vattenskyddsområden ska de lokala förutsättningarna vara med i ett i övrigt riskbaserat arbetssätt för att minimera området med särskilda föreskrifter.